

Opdracht 15 – De Sociale Kwestie
Volksgezondheid in de negentiende eeuw

Een ingemetselde gedenksteen op de hoek van de Sint Jacobstraat en de Bocht van Guinee met de tekst *Vanouds In den armenhoek* herinnert aan de tijd dat dit ooit een van de arme buurten van Goes was. Ook de Smalle Zeven Koten (Vuilstraat), het Schotje van Armoe (Groene Weidje), de Mattheus Smallegangesbuurt en het Pieter Jasperseplein en de Pieter Jaspersestraat (hoek Westhavendijk/Ringbaan) stonden bekend als arme buurten. De mensen leefden er in krotwoningen, dicht op elkaar en onder erbarmelijke hygiënische omstandigheden.

Tussen armoede, huisvesting en gezondheid bestaat een duidelijke relatie. In deze opdracht doe je aan de hand van literatuur en oude documenten onderzoek naar de leefomstandigheden van de mensen in de negentiende eeuw in het algemeen en in het bijzonder in Goes en omgeving. Een van die bronnen is een bijzonder boekje uit 1861 van de Goese arts K. Broes van Dort, die verslag doet van zijn onderzoek naar de sterfte in Goes tussen 1830 en 1859. Tevens onderzoek je welke maatregelen er genomen werden om de armoede te bestrijden en de volksgezondheid te verbeteren.

Literatuuronderzoek

- Dekker, J. (2011). *Gouden stukken voor verdienstelijke moeders. Het pleidooi van Lodewijk Napoleon voor borstvoeding op Zuid-Beveland*. Uit: Archief 2011. Mededelingen van het Koninklijk Zeeuwsch Genootschap der Wetenschappen
- Hoogerhuis, O.W. (2003). *Baren op Beveland. Vruchtbaarheid en zuigelingensterfte in Goes en omliggende dorpen gedurende de 19^e eeuw*. Wageningen Universiteit, Wageningen.
- Kort, A.L. (2001). *Geen cent te veel, Armoede en armenzorg op Zuid-Beveland 1850-1940*. Verloren, Hilversum.
- Lepoeter, G.J. en Teeuw, A.H. (2010). *Marinus Nathanaël de Broekert, heel- en vroedmeester*. G.J. Lepoeter, Kapelle.
- Woud, A. van der (2010). *Koninkrijk vol sloppen*. Uitgeverij Bert Bakker, Amsterdam.

Zoek op internet

Zoek in de fotoatlas van het Gemeentearchief Goes naar toepasselijk beeldmateriaal. Suggestie zoekwoorden: arm(en), armbestuur, gasthuis, zieke, spijsuitdeling, de bovengenoemde straten etc. Zoek op internet naar de [Krantenbank Zeeland](#) naar informatie over armoede, volksgezondheid en huisvesting in de negentiende eeuw in Goes en algemeen.

De volgende artikelen kun je vinden op de [Tijdschriftenbank Zeeland](#):

- Barth, A.J. en Kort, A.L. (1991). *Een troostelijk woord is der armen spijs. Een geschiedenis van het Burgerlijk Armbestuur en de Historisch Jaarboek voor Zuid-Beveland*, nr. 17
- Moerland, L.J. (1992). *De hoeren van Ter Goes, Geschiedenis van de prostitutie in Goes, 1864-1896*. Historisch Jaarboek voor Zuid- en Noord-Beveland no. 18.

Onderzoek bronnen in archief

In de themadoos en op de pc's op de studiezaal bevinden zich diverse bronnen:

Onderzoek tot de kennis van de sterfte der gemeente Goes, K. Broes van Dort, Goes 1861
Reglement voor de Plaatselijke Commissie van Geneeskundig Toezicht binnen de Gemeente Goes. Goes 1832.

Jaarverslagen gemeente Goes

Notulen van de Plaatselijke Commissie van Geneeskundig Toezicht binnen de Gemeente Goes

Notulen van de Openbare Gezondheidscommissie van Goes

Brief van arts aan de commissie

Verwerking

Schrijf een verslag of een essay waarin je de informatie uit de literatuur en andere bronnen verwerkt. Je bent vrij daarin een eigen invalshoek te kiezen, zoals de armoede, zuigelingensterfte, volksgezondheid of volkshuisvesting.

Begeleider bij het Gemeentearchief: W.H. van Meegen, w.van.meegen@goes.nl